KLÍČOVÁ KOMPETENCE K OBČANSTVÍ A UDRŽITELNOSTI

Kompetence umožňující jednat jako zodpovědný občan a obyvatel obce, země, regionu a planety, plnohodnotně se podílet na občanském životě a péči o udržitelnost. K tomu patří i schopnost poznávat výzvy současného světa, aby společnost a svět fungovaly lépe (se zaměřením na posilování demokracie a udržitelnosti). Kompetence se formuje prostřednictvím prožitku (žáci navštíví demokratickou instituci, aktivně se zapojují do chodu školy či obce...). Zkušenosti reflektují s ohledem na to, co se právě učí. Prakticky uplatňují znalosti, dovednosti, rozvíjené postoje a uvědomované hodnoty. Vycházejí z komunitního, společenského a environmentálního kontextu (ve skupině, třídě, škole, komunitě i v širším světě).

RESPEKTUJÍCÍ VZTAH K ŽIVOTU A SVĚTU

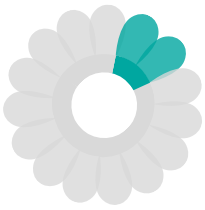

Složka cílí na rozvoj vnímavosti k živým bytostem a ohleduplnosti k okolí.
OVU pro 9. ročník: projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku

Komponenty:
- vnímavost a citlivost k živým jedincům
- ohleduplnost k přírodě, místu a světu

ZOHLEDŇOVÁNÍ PROPOJENOSTI SVĚTA

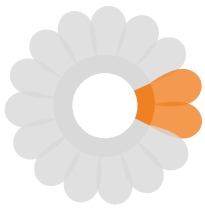

Součástí je rozvoj souvislostního myšlení, porozumění propojenosti světa.
OVU pro 9. ročník: zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických

Komponenty:
- souvislostní (systémové) myšlení – odhalování příčin a následků
- celostní (holistický, globální) přístup k životu v propojeném světě

SMĚŘOVÁNÍ K UDRŽITELNÉ BUDOUCNOSTI

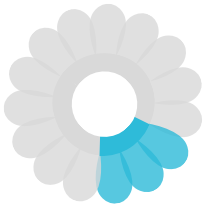

Obsahem je porozumění principům udržitelnosti a uskutečňování změn.
OVU pro 9. ročník: uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje

Komponenty:
- předvídavé (anticipační) myšlení
- porozumění hlediskům a principům udržitelnosti
- navrhování a uskutečňování změn

ODPOVĚDNÉ ROZHODOVÁNÍ A JEDNÁNÍ

Obsahem je spravedlnost, přebírání odpovědnosti a odpovědné rozhodování.
OVU pro 9. ročník: přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí

Komponenty:
- sociální, ekonomická a environmentální spravedlnost
- převzetí odpovědnosti
- svobodné a odpovědné rozhodování

AKTIVNÍ OBČANSTVÍ, PARTICIPACE A PŘESVĚDČENÍ O VLASTNÍM VLIVU (ZMOCŇOVÁNÍ)

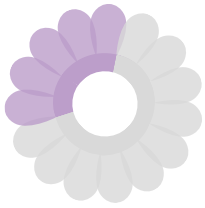

Součástí je práce s vlastním vlivem, demokratický přístup i respektování.
OVU pro 9. ročník: účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých

Komponenty:
- zájem o veřejné dění
- kritická tvorba svobodného názoru
- individuální a kolektivní zapojení do veřejného dění
- přesvědčení o vlastním vlivu
- demokrat. přístup, respektování, uplatňování práv a zájmů

RESPEKTUJÍCÍ VZTAH K ŽIVOTU A SVĚTU

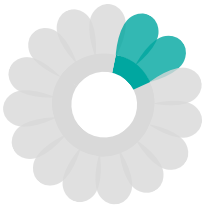

Složka cílí na rozvoj vnímavosti k živým bytostem a ohleduplnosti k okolí.
OVU pro 9. ročník: projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku

Komponenty:
- vnímavost a citlivost k živým jedincům
- ohleduplnost k přírodě, místu a světu

NÁVRH AKTIVIT PRO ROZVOJ KOMPETENCE

Smyslové aktivity

Žák zkoumá různé přírodniny z hlediska struktury, tvaru, jemnosti, barev, vůně. Lze pracovat vždy pomocí **„dominantního" smyslu**, např. jen hmatem, sluchem, čichem...

Tiché pozorování

Žák si vybere jeden živý objekt (zvíře, rostlina, strom, hmyz) a 3–5 min ho pozoruje. Výstupem jsou **3 věty**: Vidím… Slyším… Přemýšlím…

Pozorování přírodních cyklů

Žák mapuje stejné místo v různých **ročních obdobích**. Používá digitální technologie (série fotek jako prezentace, natočí krátký film).

Tvoření z přírodních materiálů v terénu

Žák skládá v terénu různé mandaly či **obrazce**, používá jen přírodní materiály (písek, zeminu, šišky, opadané listí, jehličí, klacky atd.).

Pocitová mapa místa

1. **Výběr místa:** Žák si vybere konkrétní místo, například školní zahradu, kout třídy, hřiště, lesní cestu.
2. **Vnímání a pozorování:** Vnímá, co slyší, co cítí, co je mu příjemné, co ho ruší.
3. **Obrys místa:** Nakreslí na papír jednoduchý tvar místa – půdorys, cestu, lavičku, stromy.
4. **Barvy pocitů:** Vybarví části místa podle toho, jak se tam cítí. Každá barva znamená jiný pocit (např. žlutá = radost, modrá = klid, červená = neklid či nepříjemný prostor).
5. **Symboly a značky:** Kreslí symboly, které vyjadřují, co jeho pocity vyvolalo (např. srdce, blesk, oko, ucho, hvězda…).
6. **Legenda:** Napíše vysvětlivky ke svému záznamu: co znamenají barvy, symboly, slova.
7. **Sdílení a reflexe:** Odpoví na otázky: Co mě překvapilo? Kde se cítím dobře? Co bych chtěl změnit?

Pocitová mapa zvířete

Nejde o to, jak se cítí zvíře, ale jaké pocity v nás vyvolává.

1. **Výběr zvířete:** Žák si vybírá zvíře, které zná.
2. **Obrys zvířete:** Nakreslí jednoduchý tvar zvířete (siluetu).
3. **Pocity spojené se zvířetem:** Odpoví na otázky: Co ve mně vyvolává srst, oči, zvuky zvířete, pohyb, prostředí, kde zvíře žije?
4. **Barvy a symboly:** Vybarví části těla podle pocitu (např. tlapky = zvědavost, oči = respekt).
5. **Slovní popisy:** Používá krátká slova: měkké, rychlé, tajemné, přátelské, divoké, …
6. **Závěrečná reflexe:** Odpoví na otázky: Co mě na zvířeti přitahuje? Co mi je nepříjemné? Co mě překvapilo?

Slohové cvičení

Žák píše 5–7 vět **z pohledu jiného** živého organismu.

Starání se o živý organismus ve třídě, pozorování průběžného růstu rostliny atd.

Spolufinancováno Evropskou unií

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

jihomoravský kraj

Aktivita je podpořena v rámci projektu Implementace DZ JMK s registračním číslem CZ.02.02.XX/00/23_018/0009176. Žadatelem je Jihomoravský kraj.

lipka

Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2026. www.lipka.cz
Sestavila Jitka Šidláková. Grafická úprava Zdeňka Jičínská.

Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti – Návrh aktivit pro rozvoj kompetence © 2026 by Jitka Šidláková is licensed under CC BY-SA 4.0. To view a copy of this license, visit https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/

ZOHLEDŇOVÁNÍ PROPOJENOSTI SVĚTA

Součástí je rozvoj souvislostního myšlení, porozumění propojenosti světa.
OVU pro 9. ročník: zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických

Komponenty:
- souvislostní (systémové) myšlení – odhalování příčin a následků
- celostní (holistický, globální) přístup k životu v propojeném světě

NÁVRH AKTIVIT PRO ROZVOJ KOMPETENCE

Řetězec příčin a následků

Žák dostane, popř. si vylosuje situaci (např. zmizí včely, zvýší se teplota o 2 °C, zavřou místní obchod, …). Vytvoří **řetězec 5–7 kroků**, co se stane dál. Výstupem může být např. šipkový diagram, vizualizovaný řetězec, …

Pavučina souvislostí

Uprostřed papíru je téma (např. plastová lahev, strom, rifle, mobilní telefon, ...). Žáci kreslí **pavučinu šipek** (cca 10–15 propojení): odkud věci pocházejí, kam směřují, koho ovlivňují nebo kdo ovlivňuje je a kde končí.

Když změníš jednu věc

Vyučující nebo žáci navrhují změnu jednoho prvku v nejbližším systému, ve kterém žijeme (např. zvýší se cena vody, zavede se zákaz aut v centru, místo trávníku bude nesečená louka, …). Žáci ve skupinách doplňují **tři pozitivní a tři negativní dopady**.
Lze použít globální variantu (Globální domino): Žáci zkoušejí přijít na to, co se stane, když se změní jedna věc v systému fungování světa. Např. válka na Blízkém východě. Zamýšlejí se a doplňují domino kartičky, co se změní ve světě, v Evropě, v ČR, v jejich životě, … Cílem je uvědomit si, že je svět kolem nás propojen a všechno nás ovlivňuje.

Moje místo ve světě

Žák si zkouší **doplnit dva výroky**: Můj život ovlivňuje svět tím, že… Svět ovlivňuje můj život tím, že… Žáci sdílí reflexi ve dvojicích. Lze ji více rozpracovat, například jako téma slohové práce.

Hledání skrytých příčin

Žáci ve skupinách dostanou problém (př. povodně, hluk ve městě, menší úroda, málo dětí…), hledají hlubší příčiny a sestavují **strom příčin a následků**.
Technika využívá metaforu stromu:
- **kořeny** představují příčiny problému – hlubší i bezprostřední,
- **kmen** je ústřední problém, který chcete pochopit nebo řešit,
- **koruna** jsou důsledky – co se děje, když problém trvá.

Vztahy mezi prvky se propojují **šipkami**. Ty ukazují, jak jeden jev vede k druhému. Metoda se používá ve skupinách, protože podporuje diskusi a hledání souvislostí.

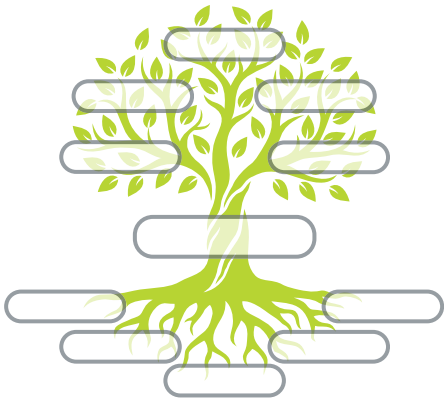

Cesta výrobku světem

Žáci si vyberou běžný předmět (tričko, mobil, banán, …). **Zjišťují**, odkud předmět, rostlina, výrobek pocházejí, kde a jak vyrostl, kde vznikají jeho části, kdo všechno se podílí na jeho vzniku, výrobě, jak a kam předmět cestuje, kdo jej používá. Lze znázornit jako mapu světa s trasami výrobku.
Obměnou je **Mapa světa v mém životě**: Žáci si vyberou 10 věcí, které nejčastěji používají (jídlo, oblečení, technologie). Zjišťují jejich původ a zakreslují do mapy. Aktivita může směřovat k vyvození pojmu osobní uhlíková stopa.

Mnoho pohledů na jeden problém

Sestavíme paletu témat, například sucho, rychlá móda, doprava ve městě. Skupiny dostanou **role**: obyvatel, vědec, politik, podnikatel, výrobce oděvů, student. Zvolíme jedno téma a skupiny promyslí a ostatním představí svůj **postoj**. Vhodná je dramatizace, ve které efektivněji předvedou, jak vidí problém ze své pozice.

Síť závislostí

Žáci dostanou kartičky s **rolemi** (farmář, dopravce, obchodník, zákazník, továrna, banka, stát, příroda) a **provázkem** fyzicky propojují, kdo na kom závisí a kdo koho ovlivňuje. Na konci učitel „zatáhne“ za jednu roli (např. zdraží pohonné hmoty) a žáci pozorují, jak se pohyb přenáší **celou sítí**.

Narušený potravní řetězec

Žáci pracují s jednoduchým potravním řetězcem či sítí (př. rybník, louka) a zkoumají, co se stane, když z něj zmizí jeden druh (např. včely, ryby, dravec). Sledují, jak se změna šíří dál a jaké to má důsledky pro ekosystém i pro člověka.

SMĚŘOVÁNÍ K UDRŽITELNÉ BUDOUCNOSTI

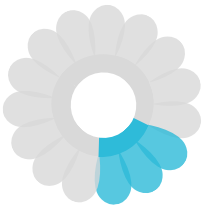

Obsahem je porozumění principům udržitelnosti a uskutečňování změn.
OVU pro 9. ročník: uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje

Komponenty:
- předvídavé (anticipační) myšlení
- porozumění hlediskům a principům udržitelnosti
- navrhování a uskutečňování změn

NÁVRH AKTIVIT PRO ROZVOJ KOMPETENCE

Snídaně a její stopa

Žáci si zapisují, co měli k **snídani**. Společně zjišťují, odkud jednotlivé suroviny pocházejí, jak byly vypěstovány/vyrobeny a dopraveny. Porovnávají snídani z lokálních se snídaní z dovezených zdrojů a diskutují o dopadech na životní prostředí.

Simulace omezených zdrojů

Třídu rozdělíme do skupin (ty představují komunity či státy). Každá skupina dostane po 20 kusech **různých zdrojů** (například papíru, korálků, dřívek...). Během několika kol skupiny své zdroje spotřebovávají i doplňují.
V **každém kole** skupina:
- rozhodne, kolik zdrojů použije například k výrobě oblečení, k rybolovu, na těžbu dřeva, obchod s naftou...
- zapíše do tabulky, kolik zdrojů bylo vytěženo a kolik zbývá
- podle určeného pravidla obnoví zdroje a výsledek se opět zapíše do tabulky

Obnova zdrojů: po každém kole se množství zbylých zdrojů zvýší o 50 %, ale jen pokud zůstalo alespoň 5 kusů (nebo jiný vámi či žáky definovaný počet). Pokud skupina zdroje vyčerpá, nádoba zůstane prázdná (i v dalších kolech). Je možné rozlišit obnovitelné a neobnovitelné zdroje ve způsobu obnovy (definované procento omezené obnovy simulující objevení nových nalezišť či nulovou obnovu u neobnovitelných zdrojů).
V polovině hry je možné simulovat **„mezinárodní poradu“**, ve které skupiny řeší další postup. Případně je možné simulovat výrazné zhoršení podmínek, **„šok“**, například extrémní sucho. To ovlivní obnovu zdrojů – klesne na polovinu.
Vyhodnocení a diskuze: Porovnejte tabulky skupin: které skupiny zdroje vyčerpaly, které je udržely stabilní. Rozeberte herní strategie. Diskutujte o rozdílu mezi obnovitelnými a neobnovitelnými zdroji a co znamená žít udržitelně (= v rámci možností planety). Navažte **otázkami**: Co se stalo, když skupina těžila příliš rychle? Pomohla komunikace mezi skupinami? Jak by simulace dopadla, kdyby zdroje byly neomezené? Ze hry můžete vyvodit pojem udržitelnost: definovat, co znamená žít v rámci udržitelnosti zdroje, uvést reálné příklady (ryby v oceánu, lesy, podzemní voda, fosilní paliva).

Udržitelnost pod lupou

Žáci zkoumají **tři pilíře udržitelnosti** – ekologický, ekonomický a sociální. Skupiny dostanou konkrétní téma (např. nové obchodní centrum, větrná elektrárna, zrušení autobusové linky, školní bufet) a hodnotí jeho dopady na přírodu, na ekonomiku a na lidi a komunitu. Výstupem je tříbarevná analýza (zelená – ekologická, modrá – sociální, žlutá – ekonomická). Jako rozšíření žáci navrhnou variantu, která je nejvíce udržitelná.

Dopis budoucímu já

Žák píše dopis sám **sobě za 20 let**, ve kterém popisuje, co dnes dělá pro udržitelnou budoucnost.
Variantou je dopis od „budoucího já“, které hodnotí dnešní kroky.

Cesta odzadu

Žáci si stanoví žádoucí budoucí stav (např. naše škola nevytváří zbytečný odpad, MHD je zdarma) a **zpětně, krok po kroku**, navrhují, co by k jeho dosažení muselo postupně nastat.

Simulace jednání o budoucnosti

Žáci v rolích zástupců různých zájmových skupin působících v jedné lokalitě (vedení obce, firma, ekologické sdružení, obyvatelé) **vyjednávají o opatření** pro udržitelnou budoucnost místa a hledají kompromis schůdný pro všechny.

Designová výzva: Škola 2035

Skupiny navrhnou školu, která bude **v roce 2035 udržitelná**. Musí řešit energii, vodu, jídlo, dopravu, odpady i wellbeing (nejen) žáků. Vytvoří model, plakát nebo digitální návrh. Ostatní ho hodnotí podle proveditelnosti, přínosu a kreativity.

Plán udržitelného dne

Žáci navrhnou, jak by mohl vypadat udržitelnější den ve škole – od dopravy přes stravování až po jednotlivé školní aktivity. Navrhnou konkrétní realistický a proveditelný plán a představí ho třídě, vyučujícím, vedení školy.

ODPOVĚDNÉ ROZHODOVÁNÍ A JEDNÁNÍ

Obsahem je spravedlnost, přebírání odpovědnosti a odpovědné rozhodování.
OVU pro 9. ročník: přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí

Komponenty:
- sociální, ekonomická a environmentální spravedlnost
- převzetí odpovědnosti
- svobodné a odpovědné rozhodování

NÁVRH AKTIVIT PRO ROZVOJ KOMPETENCE

Kruh odpovědnosti
Žák nakreslí soustředné kruhy (já – rodina/třída – škola – obec – svět) a do jednotlivých kruhů zapisuje, za co je v dané oblasti **zodpovědný**.

Rozhodovací dilema
Žáci dostanou modelovou **situaci s dilematem** (př. nalezená peněženka, nespravedlivé jednání spolužáka, vandalismus, nákup oblečení ve fast fashion) a ve skupinách diskutují možné **varianty rozhodnutí** a jejich dopady na zúčastněné.

Deník rozhodnutí
Žák si po dobu jednoho týdne zapisuje **jedno vlastní rozhodnutí denně** a u každého stručně reflektuje, koho nebo co jeho rozhodnutí ovlivnilo.

Kdo nese důsledky
Vyučující předloží situaci (např. město chce postavit nový supermarket, škola zavádí povinné digitální učebnice, firma propouští 50 lidí…). Skupiny dostanou role (rodiče, podnikatelé, žáci, senioři, ekologové, zaměstnanci, vedení města...) a pro každou roli definují, **co získávají, co ztrácejí a kdo je nejvíc ovlivněn**. Společně hledají co nejspravedlivější řešení.

Odpovědnost v každodenních volbách
Žáci dostanou seznam **běžných situací** (př. doprava do školy, nakládání s odpadem, chování na internetu, nakupování). U každé situace označí, jak odpovědně se rozhodují. Vyberou jednu oblast, ve které mají prostor pro zlepšení.

Moje stopa – moje volba
Žák reflektuje dopad vlastního jednání a hledá realistické změny. Každý si vybere jednu oblast (doprava, jídlo, digitální chování, spotřeba, vztahy ve třídě) a vyplní krátký audit: Co dělám teď? Jaký to má dopad na okolí? Co bych mohl změnit? Stanoví si **konkrétní odpovědnou změnu**, výzvu na 7 dní. Po týdnu proběhne reflexe: Co šlo? Co ne a proč?

Simulace: Vedení školy řeší problém
Škola má omezený rozpočet a musí rozhodnout, zda investuje do nových tabletů, zateplení budovy, podpory žáků se speciálními potřebami, nebo obnovy školní zahrady. Skupiny zastupují různé zájmy (učitelé, žáci, rodiče, ekologové, ekonom školy…) a připraví si argumenty. **Proběhne „veřejné projednání“** a třída hlasuje o řešení, které je nejvíce spravedlivé, odpovědné a udržitelné.

Hlasování o prioritách
Žáci dostanou seznam opatření pro školu či obec (třídění odpadu, úspora energie, podpora komunitních akcí, bezpečné prostředí). Každý zvolí svou prioritní oblast. Ve skupinách diskutují, proč se jejich **priority liší** a jak najít společné řešení.

Tři možné volby
Žáci promýšlí **dilema**, např. jíst/nejíst maso. Ve skupině navrhují tři druhy řešení: variantu pohodlnou, neutrální a odpovědnou vzhledem k budoucnosti. U každé varianty stručně popíší dopady na ostatní a okolí.

Role spravedlnosti
Lekce rozvíjí vnímání spravedlnosti v různých kontextech. Každá skupina žáků představuje jednu z podob **spravedlnosti**: sociální, ekonomickou a environmentální. Žáci se střídají a losují různé situace. Skupiny hodnotí, zda je rozhodnutí spravedlivé z pohledu jejich skupiny. U vybrané situace skupiny hledají řešení, které je vyvážené pro všechny tři pohledy.

Moje rozhodnutí v komunitě
Žáci si vyberou jednu situaci z prostředí školy nebo obce (např. hlučné chování, pomoc spolužákovi, péče o společný prostor) a navrhnou **konkrétní krok**, kterým mohou přispět k odpovědnému fungování komunity.

Analýza nespravedlnosti
Vyučující předloží příklad nespravedlivé situace (př. nerovné podmínky, diskriminace, nefér pravidla). Žáci identifikují, kdo je znevýhodněn, kdo má moc situaci změnit a jaké kroky by vedly ke spravedlivějšímu výsledku.

AKTIVNÍ OBČANSTVÍ, PARTICIPACE A PŘESVĚDČENÍ O VLASTNÍM VLIVU (ZMOCŇOVÁNÍ)

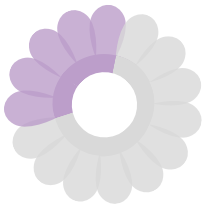

Součástí je práce s vlastním vlivem, demokratický přístup i respektování.
OVU pro 9. ročník: účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých

Komponenty:
- zájem o veřejné dění
- kritická tvorba svobodného názoru
- individuální a kolektivní zapojení do veřejného dění
- přesvědčení o vlastním vlivu
- demokrat. přístup, respektování, uplatňování práv a zájmů

NÁVRH AKTIVIT PRO ROZVOJ KOMPETENCE

Moje malá změna
Každý žák si stanoví **konkrétní krok**, kterým může přispět ke zlepšení svého okolí (př. péče o společný prostor, pomoc spolužákovi či seniorovi, informování o důležitém tématu). Po týdnu zreflektuje, co se podařilo a jaký to mělo dopad.

Co se děje u nás? – lokální zpravodajství žáků
Žákovské skupiny si vyberou jedno aktuální téma z obce (doprava, kultura, životní prostředí, bezpečnost, plánované stavby…), zjistí fakta (web obce, sociální sítě, rozhovor s někým z okolí) a vytvoří krátkou **zprávu** o tom, co se děje, koho se to týká a proč je to důležité. Zprávy pak prezentují ve třídě například jako Zprávy školní TV.

Beseda s aktivní osobou
Žáci si připraví otázky pro **setkání** se zastupitelem či aktivním člověkem, kterému se podařilo v okolí něco prosadit, změnit. Po besedě reflektují, co se od něj mohou naučit.

Mapa problémů a příležitostí v obci
Žáci identifikují témata, která by chtěli ovlivnit. Na **velký plán obce** lepí lístky s tím, co je problém a co je příležitost. Následně hlasují o třech nejdůležitějších tématech. Vzniká tak základ pro další participativní aktivity.

Tři zdroje – tři pohledy
Žáci si vyberou téma (např. stavba nové cyklostezky, omezení aut v centru, zrušení autobusové linky) a dostanou **tři různé zdroje** – článek, komentář a stanovisko obce. Porovnávají, co jsou fakta, co jsou názory a co je manipulace. Každý žák vytvoří vlastní stanovisko s krátkým zdůvodněním.

Debata s pravidly respektu (argumentace)
Žáci se učí vyjadřovat vlastní názor a zároveň respektovat druhé. Na téma (např. „Má být škola bez mobilů?“, „Má být školní bufet zdravější?“) debatují podle **předem stanovených kritérií** (př. mluvím jen sám za sebe, neskáču do řeči, argumentuji, neurážím). Po debatě následuje reflexe, co se žáci naučili o názorech druhých a co je překvapilo.

Participační rozcestník
Žáci dostanou seznam možností, jak se mohou **zapojit do veřejného dění** (např. žákovský parlament, dobrovolnictví, komunitní akce, komunikace s obcí). Každý si vybere jednu možnost, kterou by chtěl vyzkoušet. Vytvoří akční plán.

Hlídka veřejného prostoru
Žáci projdou okolí školy nebo části obce a zapisují, co funguje dobře a co by potřebovalo zlepšení (např. lavičky, zeleň, bezpečnost, čistota). Výstupem je krátká zpráva pro vedení školy nebo obce s **návrhem** dvou realistických opatření.

Mapa mého vlivu a kampaň pro dobrou věc
Každý žák nakreslí pavučinu se sebou uprostřed a s větvemi k rodině, škole, kamarádům, obci, online světu a přírodě. U každé větve doplní, **jaký vliv má a jaký by chtěl mít**. Následuje diskuse, kdo má kde největší/nejmenší sílu a co s tím může dělat. Ve skupinách připraví infoplakát, video či příspěvek na sociální síť na téma, které chtějí v okolí změnit.

Změna v našem okolí
Skupiny projdou **v 6 krocích** procesem občanského zapojení propojujícím všechny komponenty této složky kompetence.
1. vyberou téma z okolí školy, které je skutečně zajímá,
2. zmapují fakta a potřeby – zjistí informace a ověří, koho se téma týká,
3. navrhnou realistické řešení proveditelné v rámci školy nebo obce,
4. komunikují s těmi, co o tom rozhodují, formou e-mailu, prezentace nebo setkání s vedením školy či obce,
5. realizují první krok, který mohou provést sami nebo s podporou školy,
6. vyhodnotí dopad a promyslí, jak mohou pokračovat dál.